

ბრძოლის ველზე

კავკასიის ასპარეზი.

უკანასკნელ ცნობების მიხედვით კავკასიის ასპარეზზე განსაკუთრებით ყურადღების იპყრობს აშკალა. ამ მხარეთულებით დაუწყებია შემოტევა ოსმალებს. ეს იგივე ბაიბურთის რაიონი გახლავთ, რაზეც მივაქციეთ ყურადღება ჩვენს უკანასკნელს წერილებში. როგორც ვიცით, ქიაშილ ფაშას არმიის დამარცხების შემდეგ აზრებში დანარჩენი მხედრობა ფეხდაფეხ მიჰყვებოდა ჯარითა ნაშთებს, ვიდრე მამახათუნის ალბანელებს, ვიდრე მამახათუნის ალბანელებს, ვიდრე მამახათუნის ალბანელებს, ვიდრე მამახათუნის ალბანელებს...

წინა მიმოხილვაში მითხველის ყურადღება მივაქციეთ ფრიად დამახასიათებელს მოვლენაზე, რაიც ტრაპიზონის დაკეცვას მოჰყვა. ეს მოვლენა ანორმალურად ჩაივალა. გვაკვირვებდა ოსმალებმა მამაღელ ჯარების შეკრები გაჭრა. ეს მით უფრო დამახასიათებელია, რომ მამაღელა შორის, როგორც დღეს ამოვიკითხეთ „არუსიკი ევლიმისტი“ ფურცლებზე, ბულგარებიც ყოფილან. ეს ჯარი „ბრესლავს“ გამოიყენეს მოკვება. შედეგად ეს ჯარი გაჰქრა. არ ვიცოდით სად იყო, ამიტომ მოვლენა იგი ანორმალად ხატავდა ჩვენს ფიქსში. მაგრამ რიგობა, მაშინ ამ მოვლენას თავის თავად ფარდა ეხდება და იმ რას ვიღებთ სინამდვილეთ: როგორც სჩანს, აქ რუსებმა თავიანთ მანევრებით მოატყვევეს ოსმალები და ტრაპიზონს ჩამოაშორეს ეს ახლად მოსული ჯარი.

საქართველოს აკონომიური სხოვრების განსაღები

(გაგრძელება. იხ. „საქრ.“ № 78)

Table with 4 columns: Year, Value 1, Value 2, Value 3. Rows for years 1904, 1905, 1906, 1907.

რო. თვით ოსმალებსაც, სჩანს, შიში არ ჰქონიათ ტრაპიზონის დაკეცვისა. მათ არ ჰქონიათ წარმოდგენილი, თუ რუსის ფლოტი იმდენს გამოხედავას გამოიჩინებ, რომ ტრაპიზონის ცხვირთან დესანტს გადამოსხვად. რაიც შეხებოდა ზღვის ნაპირით წამოსულთ, ამათი ძალა არც ისე საგრძნობი იყო, რომ მისი შეჭმინებოდა. ყოველ შემთხვევაში აქ იმდენს ძალას დაიტოვებდნენ, რომელიც საკმარისი იქნებოდა ზღვით წაროსულ მხედრობის გასამკლავებლად. მთავარი ძალები კი, მასთან ბულგარებში, მოჰყვებოდნენ ბაიბურთს, რომ ერზინჯანით წამოსულ ძალებთან ერთად შეეტევათ რუსთა მხედრობის ცენტრის გასარღვევად.

როგორც სჩანს, ამ გეგმისთვის ოსმალებმა ჯერაც არ გაუფრებებიათ თვით ტრაპიზონის დაკეცვის შემდეგაც კი. ბაიბურთი-აშკალა ეს რკინის პოლი, რომელიც შეუძლებლად ჰქნებოდა რუსთა ზღვის ნაპირად მოქმედ ჯარებისა და აზრებით მოქმედ ჯართა შეერთებას მამახათუნს, რუსთა ძალები მუდამ გაყოფილი იქნებოდა, ვიდრე ამ ზღვით არ დაანგრევენ რუსები. ეს შეუძნიათ და მიტოვებულათ თავს დაეხმებოდნენ ერთმანეთს. თუ ოსმალებმა ამ მხარით საკმაო ძალებს მოუყარეს თავი და შესძლეს რუსის ცენტრის გარღვევა, რაიც მტრად და მეტად სავსებლად მიგვაჩანია, მაშინ რუსის მხედრობა იმედეგ მოგომარებაში ჩაჯარდება, რაც მოუვიდა ქიაშილ ფაშას მხედრობას. ვიტყვიან საზღვარსა და ბრძოლის ველზე, რომ ოსმალებს სახელგანთავსებელი და მთავარია, რაიც აზრებით მათთვის სახელგანთავსებელი და მთავარია, რაიც აზრებით მათთვის სახელგანთავსებელი და მთავარია...

თავისი, 14 აპრილი. ვაჭრობა-მრეწველობის სამინისტროს უმაღლეს მთავრობის წინაშე შეამდგომლობა ალფრადს, რათა ამ სამინისტროს საგანგებო წარმომადგენელი ჰყავდეს კავკასიის სამხედრო-საქონლო მინისტრის აზრით კავკასიის დიდი მნიშვნელობა ექნება მთელი რუსეთის ეკონომიური განვითარებაში და ამის გამო კავკასიის ეკონომიური ვითარების მოწესრიგება და ხელშეწყობა მორგე კითხვად უნდა მიგვაჩნდეს სახელმწიფოს ეკონომიური პოლიტიკაში.

ამ რგად, მთავრობა თითქოს ახალ გზას ადგება და სრულდება საუბრის განმავლობაში, განმტკიცებული უწყურადღებობა ჩვენი ქვეყნის ეკონომიური მდგომარეობისადმი. ისეთი მრავალმხრივ მდიდარი ქვეყანა, როგორც ჩვენი სამშობლოა აქამომდე სრულიად მივიწყებული და მიტოვებული იყო. მთავრობა არამც თუ ხელს არ უწყობდა ჩვენი ქვეყნის წიაღში დამარბულ სიმდიდრეთა კვლევა-დამუშავებას, არამედ ხშირად ბევრნაირ დაბრკოლებასაც კი აღმოუჩენდა ხოლმე, თუ კერძო თაოსნობა შეეცდებოდა ხალხისთვის უსარგებლოდ მდებარე სიმდიდრის ამოძრავება-ამოქმედებას. ასეთმა პოლიტიკამ ჩვენი ქვეყანა უაღრესად უმეცობრად დატოვა მთელი რუსეთის შიგნით. ქვეყანა, რომლის მზგავსი ბუნებრივი სიუხვით ძვირად თუ სადმე მოიპოვება, საშინელ ქონებრივ უძურეობაში განიჭიდა. უძიდრესი ნაფთიანი ადგილები რკინის, სპილენძის, შავი-ქვის და სხ. მადნები თითქმის სრულიად ხელუხლებელი და გამოუყენებელი დარჩა, როგორც მცხოვრებთათვის, ისე სახელმწიფოსთვის. ესლა კი, როგორც სჩანს, მთავრობა პოლიტიკის ძველს, მიგნებულ ჩვეულებას. ამ ომის დროს რუსეთმა საკვებო განიკადა ეკონომიური სისუსტის სიტკბობა და კედლობას ახალს გზას ადგევს, გზას ქვეყნის ეკონომიური ძალების ამოძრავებას, ბუნებრივი სიმდიდრის გამოყენებას და სხვა და სხვა გვარის სამრეწველო წარმოების გაძლიერება-განვითარებისას. იმ ეკონომიური ვითარებდან, რომელშიაც ჩაჯდნა ომმა რუსეთი, მას თუ გამოიყვანს მხოლოდ გონიერი ეკონომიური პოლიტიკა და რუსეთის მთავრობაც, თუმიც გაუხედავად, მაგრამ სახელმწიფოს განვითარებას ძალების ამოყენების გზას მიიღვადგენ, იმედეგ აიხსნება ვაჭრობა-მრეწველობის მიზნების პროექტი, რომ სამინისტროს ერთი წარმომადგენელი დაინიშნოს კავკასიაში, ამ კუთხის ეკონომიური ცხოვრების შეთავაზურად და ხელშეწყობად.

ეს პროექტი უმაღლესმა მთავრობამ სწრაფად მიიწონა და მიიღო. სამინისტროს წარმომადგენელი შეეცდება კავკასიაში ახალი სამრეწველო წარმოებების შექმნას, ხოლო არსებულს კი დახმარებასა და მფარველობას გაუწყვეს. ამ სახით ჩვენს ქვეყნისთვის, ავად თუ კარგად, სახელმწიფო განსაკუთრებულ ეკონომიურ პოლიტიკას მიუშვავს. ის შეეცდება ჩვენი ქვეყნის ბუნებრივი სიმდიდრის გამოყენებას და დამუშავებას. თუ აქამომდე მთავრობა არც თვითონ შეეცდებოდა ამის ხელს და სხვასაც ხელს უშლიდა, ესლა მისალოდნელია, რომ ის თვითონაც ჩაერევა ამ საქმეში და სხვასაც ხელს შეუწყობს. ქვეყნის მკვიდრთათვის როგორც პირველი შემთხვევა, ისე მეორეც საშიში და სახიფათოა. ასე ნაჩქარევად, და ასეთს ცვალებად ხანაში აღმოცენებული ეკონომიური პროგრამა გონიერი და საიმედო არ იქნება. მთავრობისთვის იქნებ საჭირო იყოს ეკონომიური საქმიანობის განაღება სახელმწიფოს გარეშე და შიგნით მყუდრებელთათვის. ხოლო ყოველგვარი ასეთი ნაჩქარევი ნაბიჯი კავკასიის მკვიდრთათვის შესაძლოა დიდად მავნე და საზარალო გამოდგეს. ჩვენი ქვეყნის ვაჭარ-მრეწველთა ყურადღება პარათობს. ჩვენი ქვეყნის ბუნებრივი სიმდიდრის ამოძრავება მათი საქმეა და თუ სახელმწიფო ესლა ჩვენს ქვეყნის ახალს ეკონომიურ პოლიტიკას უმაღლესს, ადგილობრივი ძალები უნდა შეეცადნენ, რომ ეს ახალი კურსი ქართველ ერის საზარალოდ არ მოიმატოს.

ქართველი პრესა

ბ. ივ. გომართელი „თეატრ და ცხოვრება“-ში იხილავს ჩვენს ქვეყანაში მცხოვრებ ეროვნებათა ურთიერთ დამოკიდებულებას და სომხურ ბურჟუაზიის პოლიტიკას საქართველოში ასე ახასიათებს: სომხის მსხვილ ბურჟუაზიას ჩვენს განსაკუთრებულ პირობებში უხდება მუშაობა. თავისი ნაშრომი, ბუნებრივი და ისტორიული სამშობლო მან დაჰკარგა, მიატოვა, სამშობლო კი მისთვის ერთგვარი ზაზარია და ამიტომ თავი აიკლებელი. ამის გამო ერთის მხრით ის ცდილობს, მოიპოვოს, შექმნას თავისი საკუთარი სამშობლო, ის, სადაც ის უფრო მარტივად და უფრო სწრაფად ჩვენში-საქართველოში და რადგანაც საქართველოს მიწა-წყალი ქართველებს ეკუთვნის, სომხის მსხვილი ბურჟუაზია ძალაუნებურად უნდა ეცადოს, ქართველი ერი განდევნოს ქალაქიდან და სო-

ფლიდან და მისი ალავი თვითონ დაიკავოს. სომხის მსხვილი ბურჟუაზია და მისი დამცველი გაზეთები ამგვარ მიმართულებას უწოდებენ ეკონომიურ ბრძოლას. ეკონომიურ ბრძოლაში ყოველთვის იმარჯვებს ლენინური და ქართველები ამ ბუნებრივ კანონს თურმე უნდა შეურიგდენ. ნაშრომით კი ეკონომიურს სამოსელში გახვეულია პირწავარდნილი ეროვნული ბრძოლა. როდესაც სომხის მსხვილი ბურჟუაზია იბრძვის სომხეთის ავტონომიის მოსაპოვებლად, ქართველი ერის დემოკრატიის სრული თანაგრძობა ამ კითხვაში მისკენ უნდა იყოს. მთელი სომხის ერი იმავე ტაფაში იწეოს, როგორმაც ჩვენ. დღე ჩვენსაგან დაჩაგრულებმა და გულდამწვრებმა აღადგინონ და ააყვავონ თავისი სამშობლო, ჩვენი სული და გული მათკენ იქნება. ხოლო როდესაც სომხის მსხვილი ბურჟუაზია ჩვენში ვიწრო ეროვნულ პოლიტიკას აწარმოებს და ჩვენს სამშობლოში თავისი საკუთარი სამშობლოს მოპოვებას ცდილობს, მთელი ქართველი ერი და ყველაზე უპირველესად კი ქართველი დემოკრატია ვალდებულია მთელი თავისი ძალისხმევით და ყოველგვარი ადამიანური საშუალებით ამ ქართველი ერის დამღუბველ და ჩვენ შორის მტრობა სიძულვილის მთესველ მიმართულებას შეებრძოლოს.

ახალი ამბავი

სასახლეში. აღდგომა დღეს სასახლეში მის იმპერატორობით უმაღლესობის საიდუმლო მიწვეულ იქნენ კნ. დ. რ. კავთავაძისა, უფანთალებული კნ. გ. გუბინისა და კნ. ნ. დ. ჩილოყაშვილისა. პრინცი ოლდენბურგელი თბილისიდან რუსეთს გაემგზავრა. გაემგზავრა კახეთს თბ. მაზრის ფავადა-პანაურთა წინამძღოლი თ. დ. ე. ჩილოყაშვილი. ამაღელ ელჩის მოხვდა. ამ დღეებში თბილისში მოვიდა მოსკოვის იაპონელ ელჩის ტომო-ჩირატის, რომელსაც მიზნადა აქვს ამიერ-კავკასიის ვაჭრობის განხილვა. თბილისის გუბერნატორმა ამის გამო მისწერა თბ. კუბურს მამსალას დასმარება აღმოუჩინოს ელჩს. პარფ. მანუილოვს დღეს მოვიდა თბილისში. იგი მოწვეულია ქალაქთა კავშირის მინისტრის წასაკითხად. ლექცია 15 აპრილს არის დანიშნული.

Table with 4 columns: Year, Value 1, Value 2, Value 3. Rows for years 1904, 1905, 1906, 1907.

უცხოეთის. სასარგებლო ზედმეტობა აქ იმდენიათ არ არის გაქარწყლებული

მოუხედავად იმისა, რომ საერთო ფულის ოპერაციები ფასტა ტრე-

ნული და მოთესილი სივრცე 1909-

მაჰმადიანური კურსები. მაჰმადიანური კურსები წყნარად მიმდინარეობს. კურსებზე ჯერჯერობით 50 კაცია ჩაწერილი. მ. დავითის ტაძარში დღეს მწირველია საქართველოს ექსარხოსი პლატონი. საერთაშორისო ბანკი. თბილისში უკვე დაიწყო მოქმედება პეტროგრადის საერთაშორისო ბანკის განყოფილებაში. ბანკი მოთავსებულია ბარიათნის ქუჩაზე, არამიანცის ახალ შენობაში. საორგანიზაციო კრება. თბილისის გუბერნიის სახალხო მასშავლებელთა ურთიერთ-შორის დამხმარება საზოგადოების წევრთა საორგანიზაციო კრება დანიშნულია პარისკევის, 15 აპრილს, საღამოს 7 საათზე, ქალაქის თვითმართვლობის დარბაზში. კრებამ უნდა შეიმუშოს სამოქმედო გეგმა. ერობის გარშემო. თბილისის ქალაქის საბჭოს კომისიაში გ. დ. ტურულმა ამ დღეებში წიკითხა თავისი მოხსენება თბილისის გუბერნიის საერთო ბიუჯეტის შესახებ. კომისიამ მიიწონა ეს მოხსენება და დაადგინა ცალკე წიგნად გამოსცეს იგი. უმაღლესი ფილდო გიბოთი წმ. ალექსანდრე ნეველის ორდენი ბრილიანტებით ობერ-გოფმისტრის შერ-გაშისის, წმ. ვლადიმერისა—დამსახურებულ მსახურის საიმპერატორო თეატრების თ-დ ალ. სუმბათაშვილს, წმ. სტანისლავისა—განჯის სახელმწიფო ქონებათა გამგის თანაშემწეს მანბელს, წმ. ანნასი—საქციკო უწყების ზედამხედველს—გვერდუთელს და ქუთაისის სატყეო განყოფილის ტყის უფროსს მაჭავარიანს. კავშირ „კავშირის“ გამგეობამ გუშინ თბილისში ფული შეგროვა ყუბაღბით უპატრონი ბავშვთა სასარგებლოდ. სოფლების გულშემატიკრობა. მცხეთის რაიონის სოფლებებში, თანხანდ მენის ნაცვლის სურვილისა, აღმოუქვს მობრივებულ შუამდგომლობა 25 ალ. ცაგარელს, რომ ისინი შეძლების კვალობაზე თავიანთი შრომით დახმარებინა უმწიფოდ დაჩენილ ჯარის კაცთა ოჯახებს. სოფლებებში დაადგინეს ორშაბათობით უწყველად ასეთი ოჯახებს და მოუხნან არ ნაკლებ 1 დესეტინა ადგილისა. გარეცვა მზარეულთა. პირ-გარეცვა მზარეულთა რესტორნების და თბილისის კვებების მზარეულთა გაფიცვა კვლავ გრძელდება. გორაკი. მისმა უმაღლესობამ ალექსანდრე პეტრეს ძე ოლდენბურგის პრინცმა დაუთმო კავკასიის სასოფლო-სამეურნეო საზოგადოებას 50.000 ფუთი გორაკი. დეკემბრ უკვე გაგზავნილია ვლადივასტოკში, რომ რებაში. მართლაც 1898 წლიდან დაწყებული მონხულ-მოთესილი სივრცის უდიდესი რაოდენობა რომ შეგროვდეს მოთესილთა შემდეგ სურათს: წლები მონხულ-მოთესილი სივრცე 1899 243.545 დესიტი. 1901 244.569 1902 246.765 1905 243.748 1910 249.720 1912 270.295 ამგვარად უკანასკნელი წელიწადი იძლევა უდიდეს რიცხვს, რომელი რიცხვიც 1/10-ით მეტია 1902 წლის მონხულ-მოთესილი სივრცის რაოდენობისა და 8,1/10-ით მეტია 1910 წლის იმავე სივრცის რაოდენობისა, ციფრითა ყოველ წლიურ რიცხვს რომ მიეყვებო 1907 წელთან შედარებით 1909 წელი მცირედდ შემცირებას აღწესხავს სულ 0,4/10-ით; 1910 წელი კი მთელი 9,1/10-ით მეტულობს, თუმცა ამ წელთან შედარებით 1911 წ. ისევ იკლებს, მაგრამ 1909 წელთან და მის წინა მარბელ წლებთანაც შედარებით სივრცე ყველაზე მეტად, უკანასკნელი 1912 წელი დიდ ნაბიჯს იძლევა ჩვენი მიწა-წყლის სამეურნეო თვალსაზრისით ექსპლოატაციის განვითარებაში. ასე რომ სასოფლო მეურნეობას უკანასკნელ წლებში ასპარეზი ძალზე გაუფართოვებია, უმატნია სოფლის მეურნის საქმიანობას, თუმცა აქვე უნდა შევნიშოთ რომ ვერც 1912 წლის სანაგ-სათესი სივრცის რაოდენობა აღწევს ჯერ იმ რიცხვს, რომელიც ჩვენს ზვეთი მოიყვანეთ როგორც მიხედვით თუ კარდენი სივრცის მიხედვით თუ ყოველა შესაძლო 1898—1908 წლებში, (ის რიცხვი უდიდესია 276.975 დესეტინის). საერთო მამასადად რიცხვითი მხარის გასინჯვით სასოფლო-მეურნეობას სასურველი პროგრესი ემჩნევა. ტიტე მარგველავილი. (შემდეგ იქნება).

